

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Mobiliář inspirativních aktivit pro mateřské školy

Metodické postupy

Metodický materiál pro podporu sociálních a emočních dovedností dětí v předškolním věku, který vznikl na základě sdílení zkušeností, přenosu dobré praxe a potřeb mateřských škol.

„Mobiliář inspirativních aktivit pro mateřské školy“ je jednoduchou didaktickou pomůckou, která je vyrobená z papíru.

Autoři: PhDr. Ljubica Váchová Nováková, Mgr. Martina Křivková, Mgr. Hana Vařejková, Veronika Doskočilová,

Bc. et Bc. Dana Rychlíková, Bc. Iva Zelená, Mgr. Alena Mácová a pedagogičtí pracovníci zapojených mateřských škol, Jihlava 2022

Mobiliář inspirativních aktivit pro mateřské školy je licencován pod licencí Creative Commons 4.0 BY-SA.

ÚVOD

Vývoj osobnosti dítěte v předškolním věku, jeho sociální vývoj, emoční inteligence, vztahy k druhým, sebepojetí, empatie a další se právem považuje za nejdůležitější období, neboť ovlivňuje další rozvoj zkušeností a schopností dítěte.

Děti, které mají kvalitní rodinné zázemí, jsou více otevřené citům a prožitkům jiných lidí a pak je lépe chápou. Emoční vývoj dítěte by měl být do konce šestého roku dokončen, protože to, co se během tohoto období dítě naučí a osvojí si, si ponese po celý život.

Proto by pedagogičtí pracovníci mateřských škol měli ovládat tyto sociálně psychologické dovednosti: aktivní naslouchání, empatický rozhovor, účastnické otázky, zrcadlení, parafrázování. Empatické reagování pedagogického pracovníka na dítě, je cílem každého rodiče, což zase vede ke spolupráci s rodinou, nastolení důvěry mezi nimi, naplňování potřeb dítěte v MŠ a samozřejmě se vše pozitivně odrazí v klimatu třídy. Výhodou je, že si pedagog může zvolit vlastní cestu, ale jeho hlavním úkolem je vést děti ke spolupráci, podporovat přátelství, rozvíjet empatii, vnímat a případně usměrňovat projevy chování jednotlivých dětí při hře, při práci a plnění úkolů, všimnout si případných asociálních projevů ve skupině a ty pak bezpodmínečně řešit. K tomu přispívají metodicky zpracované motivující postupy, tento mobiliář.

Metodická pomůcka je určena pro věkovou skupinu dětí 5 - 7 let a navazuje na RVP PV. Hry jsou vhodné pro výchovně vzdělávací aktivity během celého dne. Dají se upravit podle počtu zapojených dětí. Je nejvhodnější pro skupinovou formu práce cca do 12 dětí. Hry se dají využít ve všech vzdělávacích oblastech Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Vhodné metody jsou prožitkové, kooperativní a učení hrou a činnostmi.

Doporučení pro pedagogy:

Náměty si pedagog může upravovat dle aktuálních potřeb (např. téma týdne). Časová náročnost je maximálně do 30 minut. Jednotlivé hry vyžadují přípravu pedagoga, v mobiliáři jsou jednotlivé hry, které je nutné vytisknout a vystříhnout. Dále je potřeba mít připravené výtvarné pomůcky.

Rizika vychází z individuálních potřeb dětí, sám pedagog je může eliminovat, protože v rámci pedagogické diagnostiky vyhodnotí nevhodnost hry u konkrétního dítěte.

Cílem her není být první. Jde o pěkně prožité chvíle s kamarády a pedagogy.

Fotografie a šablony pomůcek vznikly v Mateřské škole a Speciálně pedagogickém centru Jihlava, p.o.

SEZNAM HER

ÚVOD	2
SEZNAM HER	3
Hlavičky	4
Já a kamarádi	5
Posunovací obrázky	6
Kouzelné obrázky	7
Vesnice	8
Holka a kluk	10
Jak se cítím?	11
Hlava 1	12
Hlava 2	13
Hlava 3	14
PŘÍLOHA 1: FOTOGALERIE POMŮCEK	15
PŘÍLOHA 2: ŠABLONY POMŮCEK	22

Hlavičky

Motivace:

Hlavičky

Děti, v košíku máme obrázky. Podíváme se, co na nich je. Jsou to hlavičky dětí. A ještě tady máme tabulku. Co to může znamenat? Již mě napadla hra, tak si ji spolu zahrajeme.

Cíl:

Rozvoj logického myšlení, rozlišování emocí, schopnosti soustředit se, rozvoj postřehu, vnímání, uvažování, koordinace ruka – oko, rozvoj jemné motoriky a kompetencí k řešení problémů.

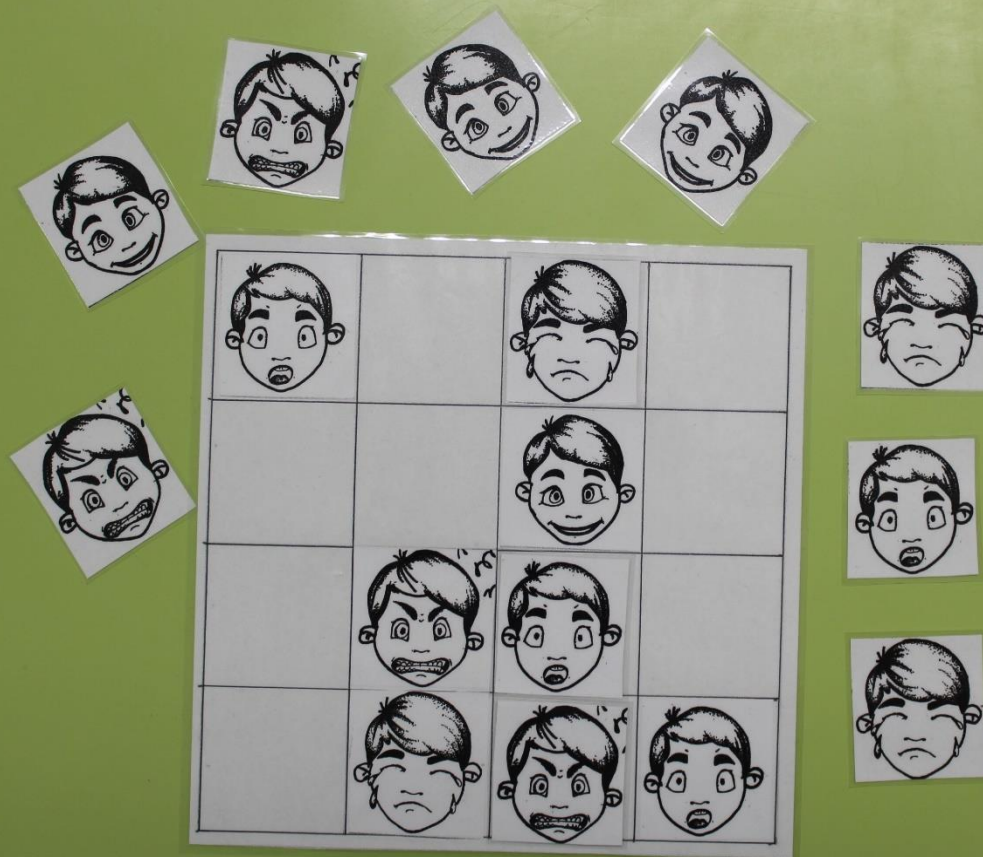
Popis:

Těžší stupeň obtížnosti (samostatná práce):

V řádku jsou obrázky čtyř emocí, nesmí se na něm objevit dvakrát. Postupně vyplníme celou mřížku, tak, aby v každé čtveřici dolů a do strany byly všechny čtyři emoce, které se neopakují.

Lehčí stupeň obtížnosti:

V mřížce jsou umístěny některé obrázky, zbylá místa se doplňují.

Já a kamarádi

Motivace:

Já a kamarádi

Děti, v košíku máme obrázky. Podíváme se, co na nich je. Jsou to hlavičky dětí a také různé části, které máme na hlavě. Co to může znamenat? Již mě napadla hra, tak si ji spolu zahrajeme.

Cíl:

Rozvoj schopnosti vyjadřovat a popisovat emoční prožívání, schopnosti porozumění emocí, rozvoj sociální vnímavosti, empatie, tvořivosti, fantazie, jemné motoriky a komunikačních dovedností.

Popis:

Vytvoříme maketu obličeje a různých částí hlavy a vše zalaminujeme. Na maketu obličeje klademe různé části (oči, nos, ústa, obočí, uši) a tím vyjadřujeme různé emoce.

Možnosti:

1. Papírové obrázky kladené na šablonu
2. Části obličeje z modelovací hmoty kladené na šablonu
3. Nakreslené obrázky mazacím fixem na šablonu

Posunovací obrázky

Motivace:

Posunovací obrázky

Děti, v košíku máme obrázky. Podíváme se, co na nich je. Jsou to hlavičky dětí. A ještě tady máme tabulku. Co to může znamenat? Již mě napadla hra, tak si ji spolu zahrajeme.

Cíl:

Rozlišování emočního vnímání, porozumění jednotlivým emocím, sociální vnímavosti a empatii, rozvoj logického myšlení a uvažování, pozornosti a soustředěnosti, komunikačních dovedností, jemné motoriky a koordinace ruka – oko.

Popis:

Na tabulce je sedm sloupců. Do čtyř sloupců vložíme vybrané čtyři druhy emocí. Tři sloupce zůstanou volné. Postupně zaplňujeme čtyři sloupce (stejná barva a emoce v každém sloupci). Můžeme přesouvat kartičky dle potřeb ve sloupcích i řádcích, za předpokladu, že budou dodrženy dané podmínky. Přesuny můžeme realizovat ve všech sedmi sloupcích. Cílem hry je zaplnit první čtyři sloupce.

Kouzelné obrázky

Motivace:

Kouzelné obrázky

Děti, v košíku máme obrázky. Podíváme se, co na nich je. Jsou to obrázky. Co to může znamenat? Již mě napadla hra, tak si ji spolu zahrajeme.

Cíl:

Rozvoj sociálního citění, rozlišování jednotlivých emocí se zaměřením na strach, rozvoj schopnosti řešení situací, podpora sociálního chování a empatie, rozvoj komunikačních dovedností, myšlení, paměti, fantazie, kreativity a pohybových dovedností.

Popis:

Příběh má šest obrázků. Přečteme část příběhu a klademe otázky. Má dojít k zamyšlení a vyjádření názoru či řešení. Každý obrázek obsahuje na zadní straně text, otázky a doplňující aktivity.

Vesnice

Motivace:

Vesnice

V jedné vesnici bydlelo jen několik obyvatel. Žili šťastně a spokojeně. Často se navštěvovali, slavili narozeniny a různé svátky. Občas se stalo, že byl někdo z nich smutný. Proto neváhal a svěřil se kamarádovi, mamince, tatínkovi nebo paní učitelce. Ti ho vždy vyslechli a dali mu radu. Život se stal opět lepším. Když se však stalo něco veselého, tak si to ten člověk nenechal pro sebe, ale řekl to svým blízkým. Takto to probíhalo ve vesnici každý den. Zkusíme si na chvíli žít v této vesnici?

Cíl:

Rozvoj schopnosti popisovat a vyjádřit emoční prožívání, rozvoj sociální vnímavosti, rozlišování druhů emocí, rozvoj soustředěnosti a pozornosti, podpora myšlení a komunikačních dovedností a rozvíjení kompetencí k řešení situací.

Popis:

Sedíme u stolu, na kterém je hrací deska (55 x 55 cm) a kartičky s úkoly.

Každý hodí kostkou a začíná ten, kdo má nejvyšší počet. Ostatní pokračují po směru hodinových ručiček. Hra začíná na prvním černém poli a končí na posledním černém poli. Posunujeme dle počtu bodů na kostce. Na přiděleném poli splníme úkol, který je na kartičce ve stejné barvě, jako je barva pole. Přečteme úkol a dojde k rozhodnutí, zda odpovíme nebo ne. Je to individuální rozhodnutí. Hra pokračuje buď tak, že je přečten náhradní úkol. Jinou variantou je pomoc od spoluhráčů. Poslední možností je úplné vynechání odpovědi.

Zdroj: BENDOVIÁ Veronika. *Rozvíjíme emoce dětí v mateřské škole*. České Budějovice, 2018

Holka a kluk

Motivace:

Holka a kluk

Děti, v košíku máme obrázky. Podíváme se, co na nich je. Jsou to hlavičky dětí. Co to může znamenat? Již mě napadla hra, tak si ji spolu zahrajeme.

Cíl:

Rozvoj komunikačních dovedností, zrakového vnímání a schopnosti pochopit to, co druhý prožívá.

Popis:

Díváme se na makety a určujeme, co si myslí nebo prožívá holka nebo kluk. Brainstorming nápadů: stydí se, zlobí se, je smutný/á, přemýšlí, je zamilovaný/á, cítí hněv, cítí bolest, bojí se, raduje se, je zklamaný/á, vylekaný/á, spokojený/á, má strach. Následně dojde k vyjádření, proč se tak postava cítí.

Jak se cítím?

Motivace:

Jak se cítím?

Děti, podívejte se na mě. Jak se asi cítím? Dokážete můj obličej nakreslit?

Cíl:

Výtvarné vyjádření emocí a správné porozumění jejich významu.

Popis:

Popisujeme emotikon (nakreslený pedagogem), který vyjadřuje určitou emoci. Sdělíme, co znamená a jak se projevuje na mimice obličeje. Následně si nakreslíme vybranou emoci a vymýšlíme, v jaké situaci může nastat.

Hlava 1

Motivace:

Hlava 1

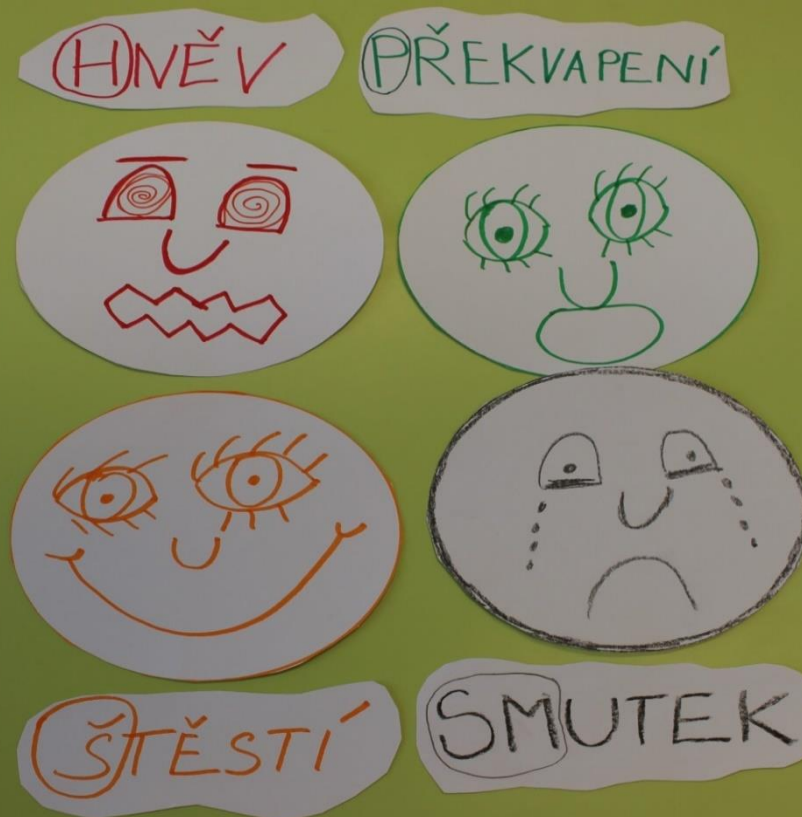
Děti, podívejte se na mě nebo na kamaráda. Jak se asi cítí? Dokážete obličej nakreslit?

Cíl:

Rozvoj schopnosti vyjádřit pocit, dojem ze situace.

Popis:

Díváme se na obrázky obličejů a na slova, která vyjadřují konkrétní emoci. Podle ní určujeme hlásku na začátku slova a vyhledáváme napsané slovo, které ji vyjadřuje (H – hněv).

Hlava 2

Motivace:

Hlava 2

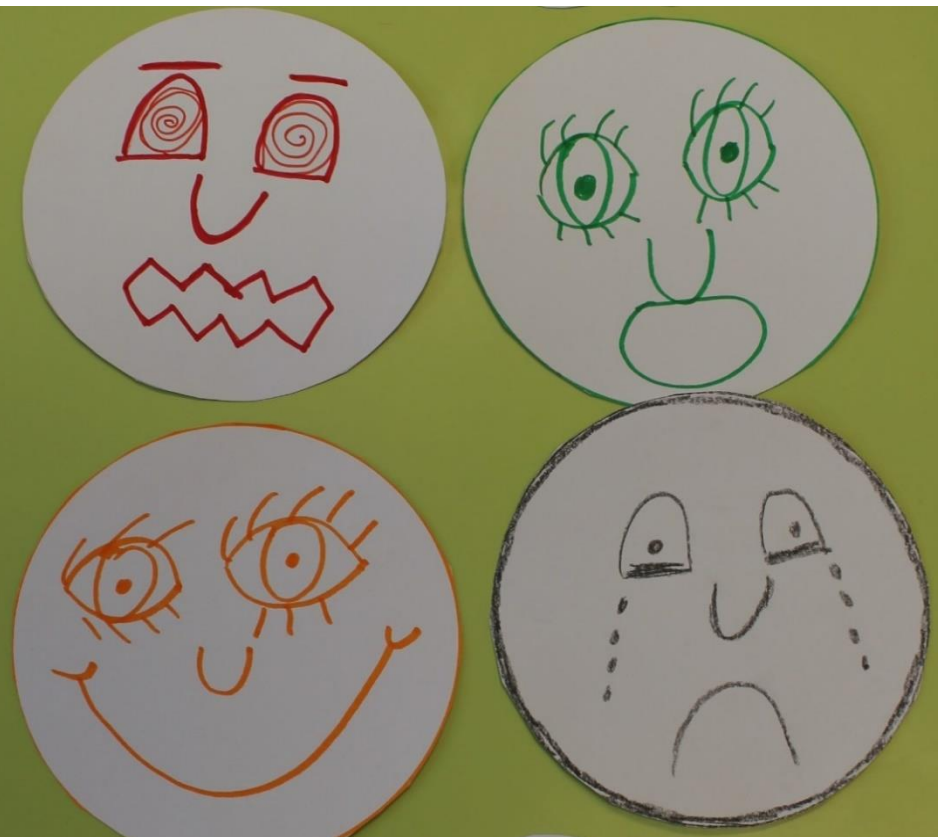
Děti, podívejte se na mě nebo na kamaráda. Jak se asi cítí? Dokážete obličej nakreslit a spojit obličej?

Cíl:

Rozvoj schopnosti vyjádřit pocit, dojem ze situace.

Popis:

Vyjadřujeme emoce pomocí pantomimy (mimika obličeje).

Hlava 3

Motivace:

Hlava 3

Děti, podívejte se na mě nebo na kamaráda. Jak se asi cítí? Dokážete obličej nakreslit a spojit?

Cíl:

Rozvoj schopnosti porozumět symbolům.

Popis:

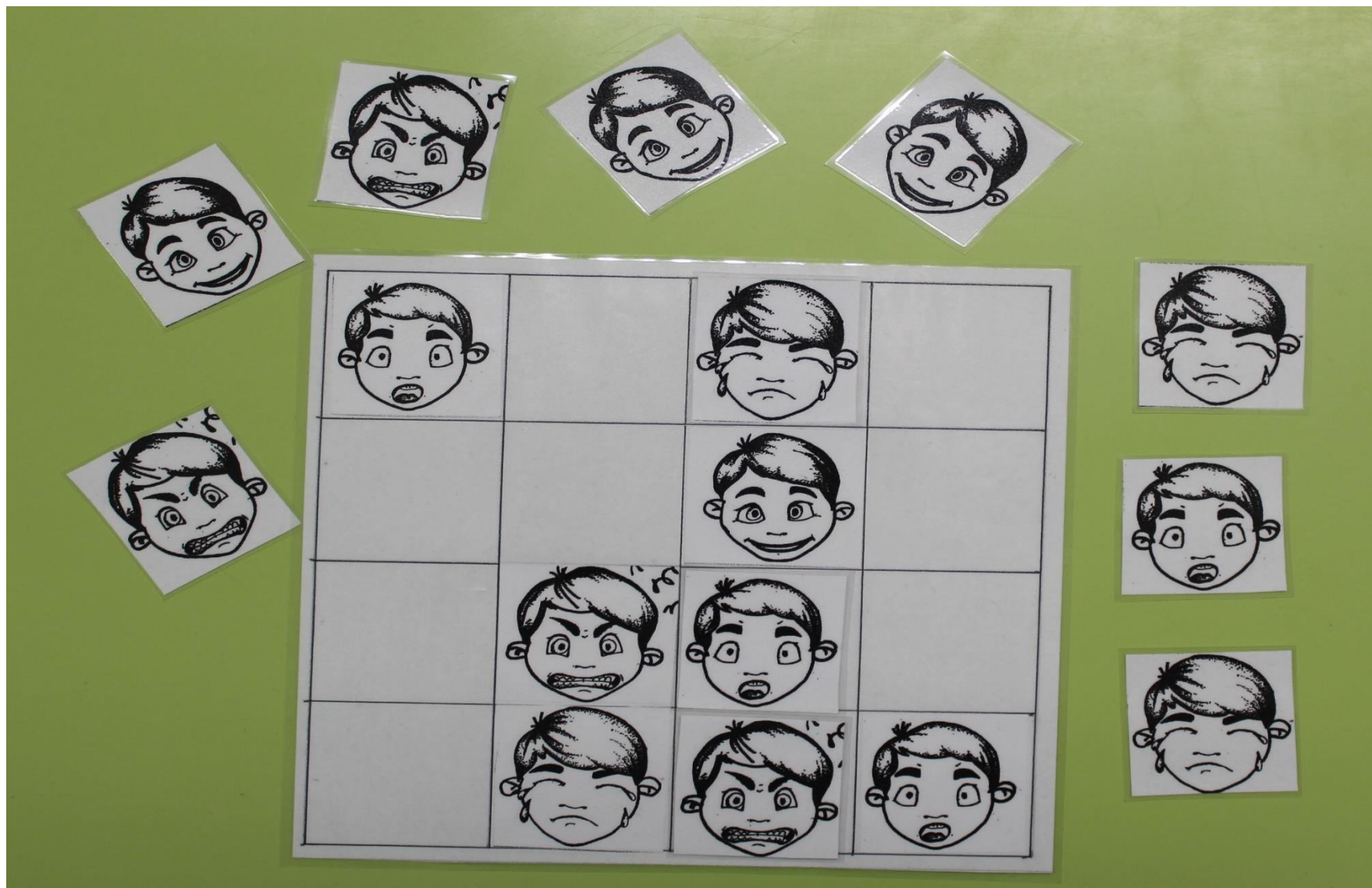
Nakreslíme, poté rozstříháme obrázek obličeje s emocí a skládáme ho. Určujeme, zda přináší příjemný či nepříjemný pocit. Na závěr přiložíme správný symbol plus nebo minus.

PŘÍLOHA 1: FOTOGALERIE POMŮCEK

Seznam fotografií pomůcek:

- Hlavičky
- Já a kamarádi
- Posunovací obrázky
- Kouzelné obrázky
- Vesnice
- Holka a kluk

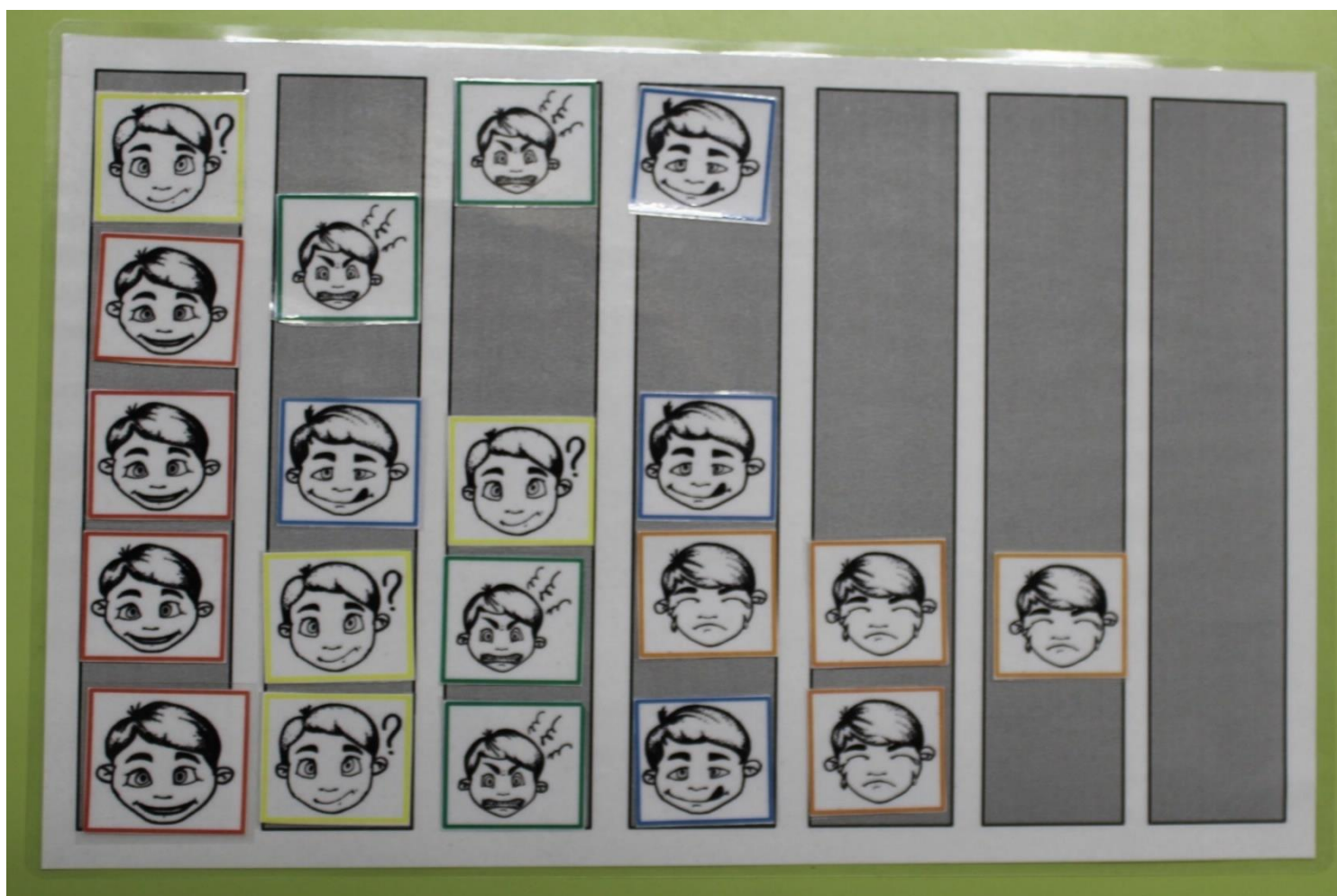

Obrázek 1 Hlavičky

Obrázek 2 Já a kamarádi

Zdroj: Tvorba dětí

Obrázek 3 Posunovací obrázky

Obrázek 4 Kouzelné obrázky

Zdroj: Tvorba dětí

Obrázek 5 Vesnice

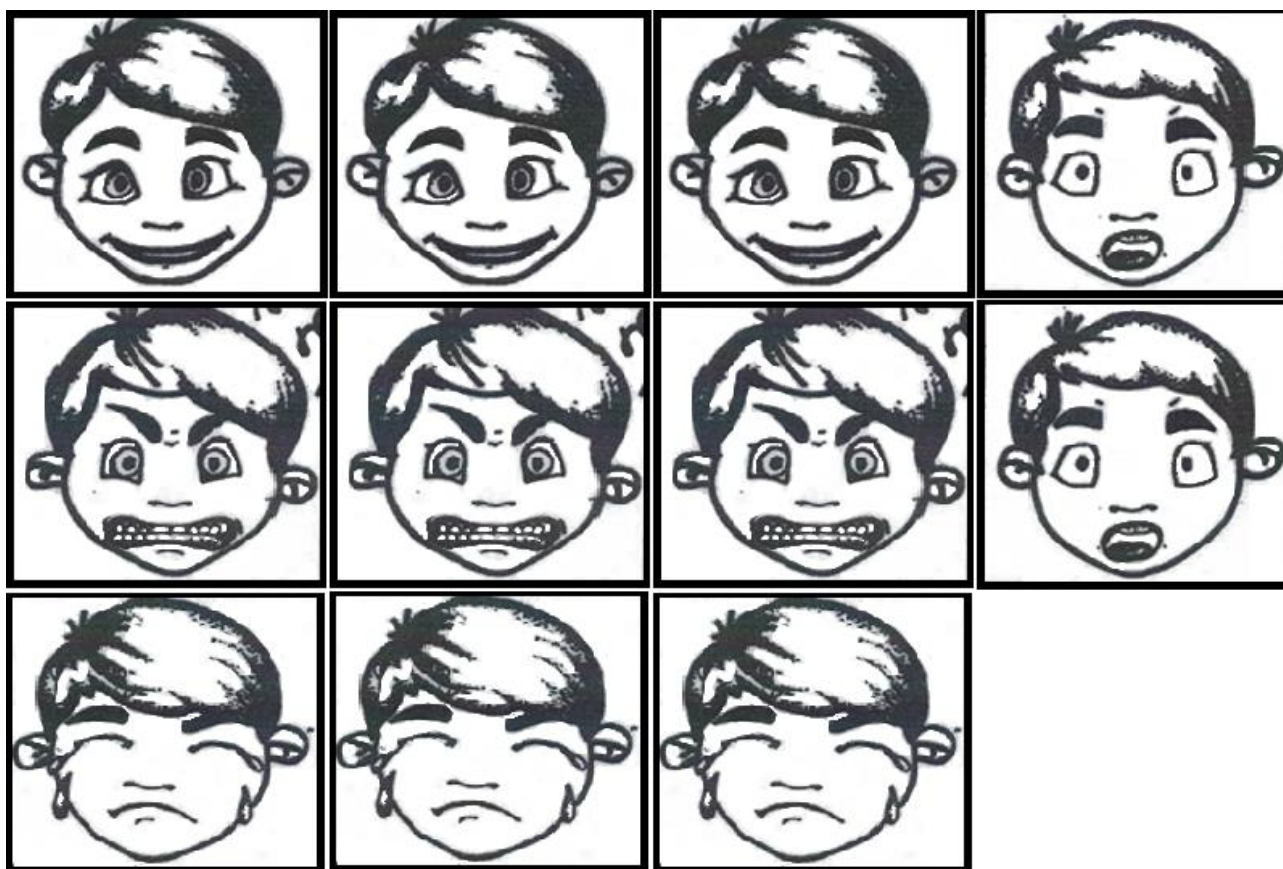
Obrázek 6 *Holka a kluk*

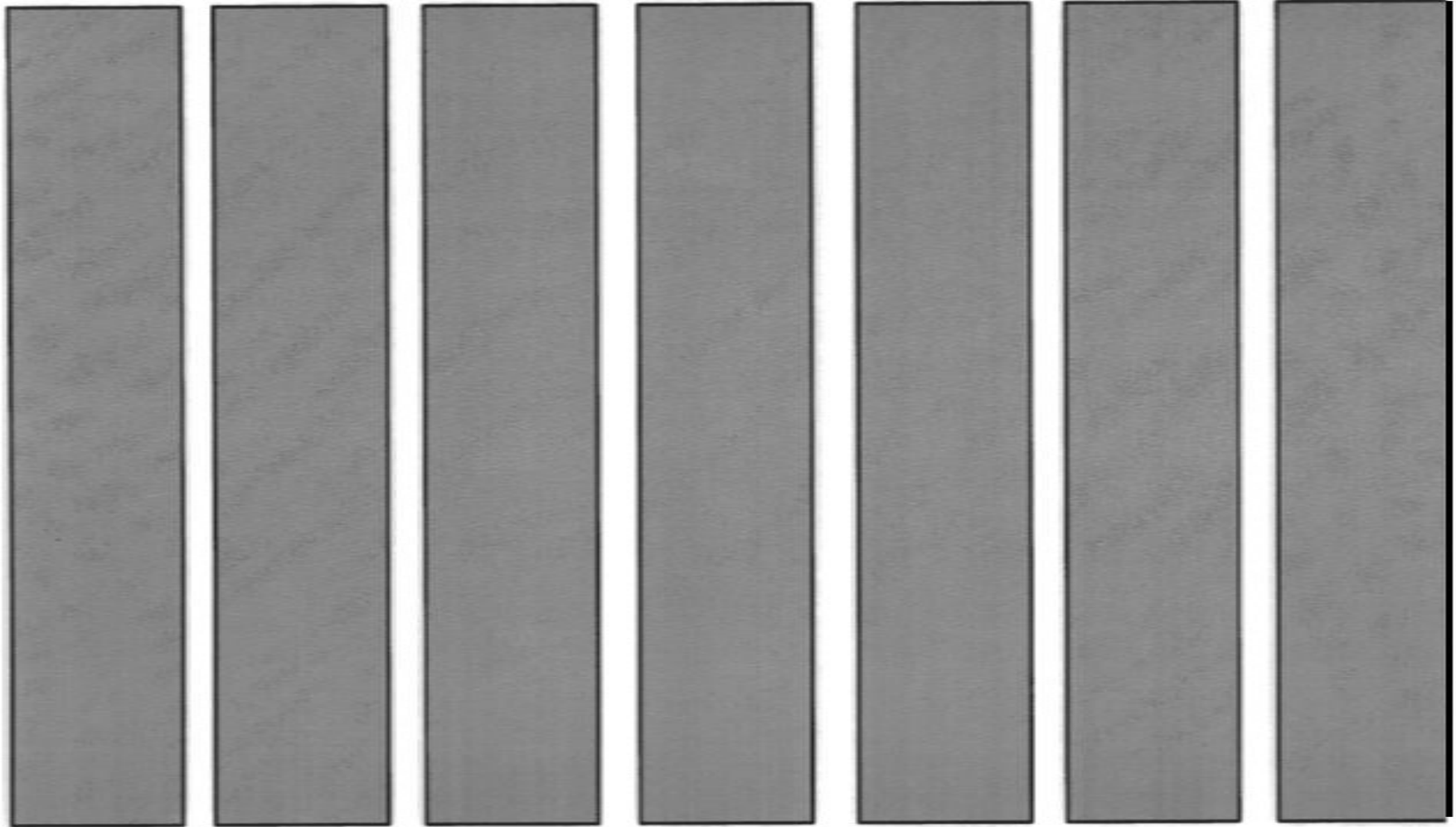
PŘÍLOHA 2: ŠABLONY POMŮCEK

Seznam šablon k vystřížení:

- Hlavičky
- Posunovací obrázky
- Kouzelné obrázky
- Vesnice
- Holka a kluk

Anička chvíli přemýšlela, jak situaci vyřešit.

„Evičko,“ zeptala se kamarádky, která stála vedle ní. „Proč ten pes stojí u plotu a kňučí? Chce mě kousnout?“ Evička se usmála a řekla: „Aničko, nemusíš se bát, toho pejska já moc dobře znám. Je to Bertík, pes mého dědy Františka. Je s ním na procházce a líbí se mu náš míč. Chce si s ním hrát, proto kňučí.“

Otázka:

- Jak bys vyřešil/a situaci ty?
- Máš kamaráda, který by ti pomohl/a?

Doplňující aktivity:

- Písnička o pejskovi + rytmizace, pohybové vyjádření
- Relaxační techniky zvládnání stresu (např. dýchání, dupání, křik)
- Sluchová hra: Tichá pošta

Evička vzala Aničku za ruku a společně šly k plotu pro míč. Anička se ještě trochu bála, ale když ji Evička držela za ruku, strach byl o poznání menší. Společně pozdravily pejska: „Ahoj, Bertíku.“ Ale pro toho si právě přicházel děda František a odvedl si ho domů. Děvčata vzala míč a vrátily se zpátky k ostatním kamarádům.

Otázka:

- Proč máš rád/a svého kamaráda?
- Pomohl/a jsi někdy svému kamarádovi?
- Co jsi udělal/a?

Doplňující aktivity:

- Kresba jednou tužkou ve dvojici s kamarádem-dělení 4 bonbónů mezi sebe a kamaráda + vysvětlení Kolik si dal sobě, kolik kamarádovi a proč?
- Hra pohybová na molekuly

Anička měla radost, že jí Evička pomohla překonat strach a společně zvládly přinést zatoulaný míč. Kamarádi Aničku pochválili, že byla statečná a dobře situaci s Evičkou vyřešily.

Otázka:

- Jak poznáš, že má někdo radost?
- Už jsi udělal/a někomu radost? Komu a čím?

Doplňující aktivity:

- Komunikační kruh, dokonči větu: „Mám radost, když...“
- Pexeso Emoce
- Tichá pošta (kresba obrázku prstem na záda)
- Vadí x nevadí
- Na zrcadlo (pantomima emocí)

Anička se vždycky hrozně bála pejsků. Ať byli malí, velcí, chlupatí, vrčeli nebo kňučeli. Pokaždé jí naháněli strach, takže se rozplakala a běžela se schovat k mamince.

Otázka:

- Kdo tebe utěší, když máš strach?
- Míváš z něčeho strach?
- Z čeho?

Doplňující aktivity:

- Skládání rozstříhaných obrázků různých druhů pejsků
- Modelování, kresba autoportrétu: Jak vypadám, když mám strach

Anička chodila moc ráda do školky, protože si tam hrála se svými kamarády a kamarádkami. Měli plno oblíbených hraček, ale nejraději si hráli s míčem. Jednoho krásného slunečného dne šla Anička s dětmi a paní učitelkou na školní zahradu. Anička si půjčila míč a šla s kamarády hrát házenou. Ale jednou se stalo, že Anička hodila míč tak daleko, až se zakutálel k plotu zahrady.

Otázka:

- Máš také kamarády ve školce?
- Jak se jmenují?
- S čím si nejraději hraje?

Doplňující aktivity:

- Vytvoření koláže na téma: Já a moji kamarádi ve školce
- Sestavení a pojmenování obrázků na téma: Naše pravidla ve třídě
- Když jsi kamarád, tak pojď si s námi hrát, pohybová hra

Jenže, představte si, že za tím plotem stál velký chlupatý pes, prohlížel si míč a kňučel. Anička i její kamarádi se báli k plotu přiblížit a vystrašeně se rozhlíželi kolem sebe. Anička byla ráda, že se na ni kamarádi nezlobí. Byla to přece nešťastná náhoda. Kdo ale pro míč půjde? Co když ten velký pes začne štěkat? Může nás i kousnout? Co budeme dělat?

Anička věděla, že míč k plotu hodila, a tak sebrala svoji odvahu. Kousek se k míči přiblížila a zašeptala: „Huš, pejsku, běž pryč!“ Ale chlupatý pes stále kňučel a od plotu se nepohnul.

Otázka:

- Jak se asi Anička cítí?
- Myslíš, že se bojí každý něčeho?
- Myslíš, že nám může takový pes ublížit?
- Co asi teď Anička udělá?

Doplňující aktivity:

- Kresba a vystřížení obrázků na téma: Z čeho mám strach. Následně schovat do papírového pytle, zavázat.
- Báseň o pejskovi + gymnastika mluvidel. Co dělá pejsek – vyplazuje jazyk, olizuje se...
- Na pejsky a jejich boudy, pohybová hra

	<p>Řekni ostatním něco veselého nebo vtip.</p>	<p>Najdi něco legračního a přines to ukázat ostatním.</p>	<p>Ukaž, jak vypadá člověk, který má radost?</p>	<p>Jaký dárek by ti udělal radost?</p>	<p>Doplň větu: radost je když..."Pověz nám, jak vypadá člověk, který má radost?</p>
<p>Z čeho se radují tvoji rodiče?</p>	<p>Co cítíš, když máš radost? (Kde v těle ji cítíš?)</p>	<p>Řekni ostatním, co se ti dnes podařilo?</p>	<p>Co kromě dárků ti dokáže udělat radost?</p>	<p>S kým se často směješ?</p>	<p>Zopakuj jazykolam: „Strč prst skrz krk“</p>
<p>Zaspívej písničku, kterou máš rád/a.</p>	<p>Jak můžeš druhým udělat radost?</p>	<p>Už jsi někdy někomu udělal/a radost? Čím?</p>	<p>Zavři oči a představ si něco krásného? Co sis představoval/a?</p>	<p>S čím si rád/a hraješ?</p>	<p>Udělej něco, co ostatní rozesměje.</p>
<p>Co rád/a děláš?</p>					

	<p>Poprala/a ses někdy? Proč?</p>	<p>Jak poznáš, že se na tebe paní učitelka zlobí?</p>	<p>Na koho ses naposledy zlobil/a?</p>	<p>Ukaž, jak vypadá člověk, který se zlobí.</p>	<p>Jak se cítíš, když se na tebe dospělí zlobí?</p>
<p>Zlobí tě někdo z kamarádů?</p>	<p>Na koho se často zlobíš?</p>	<p>Postav se a udělej tygra. Zařvi a ukaž svoji sílu.</p>	<p>Zazpívej si společně s ostatními písničku „Šla Nanyňka do zelí.“</p>	<p>Jak se cítíš, když ti někdo ubližuje?</p>	<p>Co ti pomáhá, když máš vztek?</p>
<p>Jak poznáš, že se na tebe maminka s tatínkem zlobí?</p>					

	<p>Řekni, co děláš dobře, co zvládáš a co umíš?</p>	<p>Zavři oči, natáhni ruku před sebe a tref se ukazováčkem na nos.</p>	<p>Máš nějaké společné tajemství s rodiči nebo s kamarády?</p>	<p>Co znamená slovo důvěra?</p>	<p>Jak poznáš, že je někdo tvůj kamarád/ka?</p>
<p>O čem si s kamarády nejraději povídáš?</p>	<p>Zopakuj básničku: „Ty jsi kos, já jsem kos. Ty máš nos, já mám nos. Ty máš hladkou, já mám hladkou. Ty máš sladkou, já mám sladkou. My jsme kamarádi, my se máme rádi.“</p>	<p>Co uděláš, když chceš, aby si s tebou kamarád/ka zahrál/a hru?</p>	<p>O čem si s rodiči nejraději povídáš?</p>	<p>Co řekneš, když se chceš druhému omluvit?</p>	<p>Vysvětli, co znamená mít někoho rád/a?</p>
<p>S kým si rád/a hraješ?</p>	<p>Vyber kamaráda, který tě smí odvést s tvýma zavřenýma očima na druhou stranu třídy.</p>	<p>Co děláš s kamarádem/ kamarádkou nejraději?</p>	<p>Co máš na sobě rád/a?</p>	<p>Řekni svému kamarádovi/ kamarádce něco, co ho/ji potěší.</p>	<p>Komu bys svěřil/a své tajemství?</p>
<p>Požádej ostatní, aby si s tebou zazpívali písničku.</p>	<p>Jak se jmenují tvoji kamarádi?</p>	<p>O co by ses s kamarádem/ kamarádkou rozdělila?</p>			

	<p>Jak můžeš pomoci někomu, kdo je smutný/á?</p>	<p>Co ti pomáhá, když jsi smutný/á?</p>	<p>Bolelo tě někdy něco? Co to bylo?</p>	<p>Řekni, co se ti dnes podařilo/ nepodařilo?</p>	<p>Který kamarád/kamarádka by ti chyběl/a, kdyby se odstěhoval/a?</p>
<p>Z čeho jsi byl/a naposledy smutný/á?</p>	<p>Jak vypadá člověk, který je smutný?</p>	<p>Jaké to je, když při hře prohraješ?</p>	<p>Vysvětli, co znamená být smutný/á?</p>	<p>Jak se cítíš, když si z tebe někdo dělá legraci?</p>	<p>Stýskalo se ti někdy? Po kom nebo po čem?</p>
<p>Kdo tě utěšuje, když jsi smutný/á?</p>					

	<p>Myslíš si, že má paní učitel/ka z něčeho strach? Z čeho?</p>	<p>Co ti pomáhá, když máš strach?</p>	<p>Společně s kamarády si zazpívej písničku „Já do lesa nepojedu.“</p>	<p>Myslíš si, že má tatínek z něčeho strach? Z čeho?</p>	<p>Jak by strach vypadal, kdyby to byla nějaká bytost?</p>
<p>Už se ti někdy stalo, že jsi byl/a sám/sama doma? Jak ses cítil/a?</p>	<p>Mohou se bát i zvířata? Čeho?</p>	<p>Čeho ses naposledy bál/a?</p>	<p>Myslíš si, že má maminka z něčeho strach? Z čeho?</p>	<p>Když mám strach tak... (možnosti pro dítě: bolí mě břicho, přestanu mluvit, křičím, nemůžu se hýbat, uteču...).</p>	<p>Máš z něčeho strach? Z čeho?</p>
<p>Ukaž, jak vypadá člověk, který má strach?</p>	<p>Může být strach užitečný? V čem?</p>				

